

VICTORUPESI

Unity in diversity

Vocational Innovation

using

Creative new Technologies resulting in Upskilling Pathways for Social Integration

Europeisk Rapport

2021

The European Commission's support for the production of this publication does not constitute an endorsement of the contents, which reflect the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein

Europeiska Kommissionens stöd åt framställningen av detta dokument innebär inte ett godkännande av dess innehåll vilket endast återspeglar upphovsmännens åsikter. Kommissionen kan inte hållas ansvarigt för hur informationen används.

Podpora Evropske komisije za pripravo te publikacije ne pomeni potrditve vsebine, ki izraža le mnenja avtorjev, in Komisija ne more biti odgovorna za kakršno koli uporabo informacij, ki jih vsebuje.

Podpora Európskej komisie na výrobu tejto publikácie nepredstavuje súhlas s obsahom, ktorý odráža len názory autorov, a Komisia nemôže byť zodpovedná za prípadné použitie informácií, ktoré sú v nej obsiahnuté.

Il sostegno della Commissione europea alla produzione di questa pubblicazione non costituisce un'approvazione del contenuto, che riflette esclusivamente il punto di vista degli autori, e la Commissione non può essere ritenuta responsabile per l'uso che può essere fatto delle informazioni ivi contenute.

El apoyo de la Comisión Europea para la producción de esta publicación no constituye una aprobación del contenido, el cual refleja únicamente las opiniones de los autores, y la Comisión no se hace responsable del uso que pueda hacerse de la información contenida en la misma.

Sprrijinul acordat de Comisia Europeană pentru elaborarea acestei publicații nu constituie o aprobare a conținutului, care reflectă doar opiniile autorilor, iar Comisia nu poate fi trasă la răspundere pentru orice utilizare a informațiilor conținute în aceasta.

Redaktionell Information:

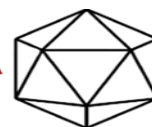
Denna europeiska rapport visar den intellektuella outputen av Erasmus+ projektet VICTORUPESI – VOCATIONAL INNOVATION USING CREATIVE NEW TECHNOLOGIES RESULTING IN UPSKILLING PATHWAYS FOR EMPLOYABILITY AND SOCIAL INTEGRATION och samordnades av "Panait Istrati" Brăila Länsbibliotek från Rumänien.

IKF Malmö - Internationella Kvinnoföreningen från Sverige var den ledande organisationen inom ramen för denna intellektuella output med samlade insatser från partnerskapets konsortium:

- BES Cooperativa Sociale från Italien
- Eufons från Serbien
- Fetico från Spanien
- Ozara från Slovenien
- "Panait Istrati" Brăila Länsbibliotek från Rumänien.

Under överinseende av den ledande partnern har de nationella rapporterna, som utgör den Europeiska rapporten, utarbetats på följande sätt:

- IKF Malmö - Internationella Kvinnoföreningen ansvarade för den svenska.
- BES Cooperativa Sociale ansvarade för den italienska.
- Eufons Serbia ansvarade för den serbiska.
- Fetico ansvarade för den spanska.
- Ozara ansvarade för den slovenska.
- "Panait Istrati" Brăila Länsbibliotek ansvarade för både den rumänska och den Europeiska rapporten.

<https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/>

Innehållsförteckning

Förord

I. Metodik	6
Syftet med studien	6
Sammanställande forskning	6
Djupintervjuer	7
Fokusgrupper	8
Begränsningar	9
II. Utmaningen med tillgång till utbildning och kvalifikationer	10
	11
III. Utsatta sociala kategorier (med risk för social uteslutning)	
III.1. Personer med funktionsvariation	12
III.2. Kvinnor	13
III.3. Långtidsarbetslösa	14
III.4. Frihetsberövade personer	15
IV. Slutsatser	16
V. Upptäckter	23
VI. Perspektiv	26

FÖRORD

Genom att samla organisationer från olika länder inom EU möjliggör detta en diskussion om utsatta människor i samhället, deras behov (speciellt att få tillgång till arbetsmarknaden), lagar och regler samt vad regeringar och organisationer gör för dessa människor.

Att utifrån olika utsatta sociala gruppers perspektiv utveckla yrkeskunnandet är en utmaning, inte bara för de parter som är involverade i detta projekt utan även för specialister inom det sociala området och / eller social integration. Det kan vid första anblicken verka svårt att acceptera idén om gemensamma riktlinjer och strategier för yrkesvägledning och integration av olika sociala grupper (kvinnor, personer med funktionsvariation, långtidsarbetslösa, frihetsberövade personer). Vår studie visar dock både på länders benägenhet att vilja utveckla strategier och program för att stödja olika utsatta grupper och komplexiteten i det Europeiska sociala fältet. Samtidigt återspeglar studien de mekanismer som används i olika länder för att svara på yrkesutbildningens behov och hur deras insats uppfattas av de sociala kategorier de riktar sig till.

Denna Europeiska studie använde dokumentation om lagstiftning, riktlinjer och strategier, finansiering, statistisk analys av missgynnade grupper samt identifiering av möjligheter och utmaningar. Detta framgår av de sex rapporter som utarbetats av organisationer i de sex Europeiska länder som är partners i projektet. Som komplement till den teoretiska forskningen användes kvalitativ forskning med hjälp av två forskningsmetoder: djupintervju och fokusgrupper. Syftet med detta var att identifiera åsikter och uppfattningar om riktlinjer och strategier, men även att identifiera de behov och förväntningar inom professionell kompetensutveckling (särskilt inom digital kompetens) som behövs för att öka tillgången till arbetsmarknaden för olika grupper som riskerar social uteslutning.

I. METODIK

Syftet med studien

Projektets övergripande mål är att dra nytta av resurser och arbeta för en effektiv social integration genom specifika åtgärder för utsatta grupper i samhället som har svårt att få tillgång till yrkesutbildning.

Projektets förväntade resultat säkerställer:

- en ökad tillgång till utbildning med ett särskilt fokus på lågutbildade personer
- fortbildning, särskilt genom att öka kvaliteten, utbudet och tillgängligheten
- validering av informellt lärande,
- främjande av arbetsbaserat lärande,
- effektiva vägledningstjänster och flexibla utbildningsmöjligheter

Det innebär också utveckling av partnerskap mellan små och medelstora företag samt yrkeshögskolor. Detta i syfte att främja gemensamma utbildningsnätverk, stödja sammanslagning av resurser samt erbjuda grundutbildning för deras personal.

Utifrån projektets mål och förväntade resultat behövdes en analys av riktlinjer, lagstiftning, strategier, initiativ för utsatta grupper samt identifiering av möjligheter och hinder. Den kvalitativa analysen var en vision ur de sociala aktörernas perspektiv (personer med risk för social uteslutning och specialister som arbetar inom social återintegration) genom frågan om tillgång till arbetsmarknaden.

Studien hade tre steg: dokumentär forskning (sammanställande forskning), kvalitativ forskning (djupintervjuer och fokusgrupper) och sammanställning i en europeisk rapport.

Sammanställande forskning

Organisationerna använde sekundära resurser och litteratur för att utforska målgruppen och deras sociala inkludering, inklusive behovet av sociala medier. De analyserade lagstiftning, nationella strategier och åtgärder inom yrkesutbildning. De gjorde även en statistisk analys av målgruppen, yrkesområden av intresse samt möjligheter och utmaningar.

De analyserade riktlinjerna och strategierna, liksom de specifika frågorna, var med hänvisning till följande sociala grupper som riskerar social uteslutning:

- kvinnliga migranter – studien genomfördes av *IKF Malmö* från Sverige
- kvinnor med Aspbergers syndrom – studien genomfördes av *BES Cooperativa Sociale* från Italien
- kvinnor på landsbygden – studien genomfördes av *Edufons* från Serbien
- långtidsarbetslösa – studien genomfördes av *Fetico* från Spanien
- personer med funktionsvariation – studien genomfördes av *Ozara* från Slovenien
- frihetsberövade personer – studien genomfördes av "Panait Istrati" Brăila Länsbibliotek från Rumänien.

Strukturen i den sammanställande forskningen är följande:

- Nationell lagstiftning / riktlinjer / finansiering / initiativ som stöder målgruppens sociala integration
- Befintliga strategier i landet som hanterar utmaningarna med målgruppens sociala integration. Identifiering av organisationer i landet som kontaktas senare för att genomföra en fokusgrupp.
- Statistik angående:
 - a) profilen för målgrupperna i de deltagande länderna (nationaliteter, ålder, arbetslöshet, utbildningsnivå, språkkunskaper)
 - b) användning av yrkesutbildningar (titta på användningen i landet och av målgruppen i fokus; plattformar och verktyg för yrkeshögskolor; geografisk koncentration (kartläggning).
- Möjligheter för målgruppen (social integration, ekonomiska och icke-ekonomiska bidrag, tillgång till internet och teknik, arbetsmarknad).
- Primära utmaningar för målgruppen (kulturella begränsningar, brist på information, juridiska begränsningar, brist på tillgång).
- Annan relevant information.

Den kvalitativa forskningen baserades på djupintervjuer och fokusgrupper. Två guider för dessa utvecklades. Frågorna som användes i de två metoderna diskuterades och fastställdes under samråd med den ledande partnern.

Djupintervjuer

Rekryteringsprocessen för djupintervjuerna innebar att upprätta en lista över personer med relevant anknytning till arbetsintegration av utsatta personer samt en lista över potentiella deltagare som riskerar social uteslutning. Nästa steg var att kontakta dessa personer, förklara syftet med studien och hur den ska genomföras, få samtycke till att delta och sedan välja datum, tid och plats för djupintervjun. Ett varierande utbud av personer från utsatta grupper, yrkeshögskolor och företag i olika åldrar intervjuades. Detta gjorde det möjligt för partnerna att samla in detaljerad information som omfattade alla åldrar, länder och situationer.

Beskrivning av de aktörer som är involverade i projektet: deltagarna i djupintervjuerna kommer från de länder där partnerorganisationerna utför sin verksamhet. Både personer som tillhör grupper med risk för social uteslutning och specialister som arbetar på yrkeshögskolor / stödorgan för social återintegrering och representanter för anställande företag intervjuades. Totalt intervjuades 78 personer; 35 kom från grupper med risk för social uteslutning, 31 var experter / specialister inom social återintegrering och 12 var representanter från olika företag. Den numeriska representationen efter målgruppsskategorier och det land där djupintervjuerna ägde rum presenteras nedan:

Nr.	Landet där djupintervju ägde rum	Organisation som arrangerade djupintervju	Antal personer från den utsatta gruppen (TG_1)	Vuxenutbildning / stödorgan för social återintegration (TG_3)	Företag/ arbetsgivare (TG_4)	Totalt antal deltagare
1	Italien	BES	6	4	2	12
2	Serbien	EDUFONS	6	5	3	14
3	Slovenien	OZARA	6	-	2	8
4	Spanien	FETICO	3	10	1	14
5	Sverige	IKF	10	7	3	20
6	Rumänien	BJPI	4	5	1	10
			35	31	12	78

Syftet med djupintervjun var att identifiera utbildningsbehov och utmaningar för socialt utsatta personer för att bygga socialt kapital genom att utveckla en yrkeskompetens. De eftersträlvade målen var:

- fördjupad information om riktlinjer, lagstiftning och finansiering av yrkesutbildning för socialt utsatta personer;
- undersöka utbudet av yrkesutbildningar inom området för att utveckla / utöka den digitala kompetensen för målgrupperna (emigranter, långtidsarbetslösa, frihetsberövade, personer med funktionsvariation, kvinnor med Aspergers syndrom, kvinnor på landsbygden);
- Identifiera utbildningsbehovet hos målgruppen som motsvarar varje partner i syfte att förvärva digital kompetens.
- identifiera utmaningar med yrkesutbildning (hinder, behov, tillgång till resurser etc.) utifrån yrkeshögskolornas perspektiv.

Fokusgrupper

Syftet med fokusgrupperna var att förstå målgruppens utbildningsbehov. Samma frågor, anpassade efter varje organisations verksamhet, ställdes i alla partnerländerna. Resultaten jämfördes sedan och material anpassade efter ländernas behov började förberedas.

Beskrivning av de aktörer som är involverade i projektet: Totalt 91 personer deltog i fokusgrupperna och det bör noteras att några av dem även deltog i djupintervjuerna. 14 fokusgrupper organiserades med deltagande av 31 personer från utsatta grupper, 40 personer som arbetar med yrkesutbildning eller arbetsmarknadsintegration och 20 arbetsgivare.

Nr.	Landet där fokusgrupp ägde rum	Organisation som arrangerade fokus-grupp	Antal fokusgrupper	Antal personer från den utsatta gruppen (TG_1)	Vuxenutbildning / stödorgan för social återintegration (TG_3)	Företag/ arbetsgivare (TG_4)	Totalt antal deltagare
1	Italien	BES	2	6	8	5	19
2	Serbien	EDUFONS	4	4	9	4	17
3	Slovenien	OZARA	2	7	4	2	13
4	Spanien	FETICO	2	4	5	1	10
5	Sverige	IKF	2	4	10	6	20
6	Rumänien	BJPI	2	6	4	2	12
			14	31	40	20	91

De ämnen som togs upp i fokusgrupperna var:

- utbildningsbehov i digitala färdigheter för personer som riskerar social uteslutning (TG1)
- social kompetens i målgrupperna vad gäller utbildningsluckor inom social integration och byggande av socialt kapital
- krav för att komma in på yrkesutbildning
- företags behov av anställda

Fokusgrupperna identifierade idéer, åsikter och frågor för att stödja socialt uteslutna människor för utveckling av socialt kapital genom användning av sociala nätverk och digitala verktyg.

Slutsatserna baserade på de sex studier som genomförts av de involverade organisationerna i projektet resulterade i sex nationella rapporter. Där sammanfattades ländernas analyser av de sårbara gruppernas utmaningar (Italien, Rumänien, Serbien, Slovenien, Spanien, Sverige).

Begränsningar

Tillvägagångssättet i de nationella rapporterna berodde på specificiteten hos de målgrupper som varje partner hade som studieobjekt och på de specifika åtgärder som fanns i varje land. Varje land har reglement vad gäller att förebygga diskriminering, främja lika möjligheter, ökad sysselsättning, organisering av yrkesutbildning och kvalifikationssystem etc. men också specifika metoder för tillgång till offentliga tjänster.

Med tanke på att varje partner utfört analyser av riktlinjer och strategier, liksom visionen om yrkesutbildning, inklusive möjligheten till digital utbildning på olika sociala grupper, kan inga slutsatser dras med säkerhet. Det som framgår av de studier som genomförts är avsedd att visa aspekter av yrkesutbildning och att identifiera sätt för yrkesutveckling på kreativa sätt. Att olika grupper, oavsett geografiskt område, som riskerar social uteslutning har få digitala och sociala resurser för integration på arbetsmarknaden underlättar för kartlägga behov och förväntningar på utvecklingen av socialt, kulturellt och ekonomiskt kapital.

Spridningen av Covid-19 medförde begränsningar i forskningsstadierna; allt från att forskargruppens möten fick flyttas till zoom online till att djupintervjuer och fokusgrupper påverkades. Naturligtvis har ett antal säkerhetsförbindelser som normalt upprättas mellan specialister gått förlorade liksom möjligheten att fastställa arbetsstadierna i detalj. Detta ledde till skillnader i forskningens tillvägagångssätt men har inte påverkat projektets mål.

II. UTMANINGEN MED TILLGÅNG TILL UTBILDNING OCH KVALIFIKATIONER

Två skäl stöder utvecklingen av riktlinjer och verktyg inom yrkesutbildning samt yrkesvägledning: samhällets behov av en kvalificerad arbetskraft och alla personers behov av självförverkligande genom utveckling både personligt och professionellt.

Europa har två spår som ligger till grund för yrkesutbildningssystemet: grundläggande yrkesutbildning (VET-I) och fortbildning (VET-C).¹

Tillgång till yrkesutbildning och kvalifikationer inom olika områden är fortfarande ett problem, särskilt eftersom ett antal faktorer påverkar vissa grupper. Oavsett om de är av ekonomisk, utbildningsmässig eller social karaktär finns det överallt personer som har svårt att skaffa socialt och ekonomiskt kapital på grund av de hinder som de möter. Dessa situationer fick sällskap av Covid 19 - pandemin som ställde till med allvarliga problem, inte bara för utsatta grupper utan också för väglednings- och utbildningstjänster.

Europeiska unionens riktlinjer för yrkesutbildning har utvecklats. Vi nämner Europeiska rådets rekommendation från 2020 om utbildning för hållbar konkurrenskraft, social rättvisa och motståndskraft som bland annat betonar ökad flexibilitet inom yrkesutbildningar, förstärkning av lärlingsutbildningar och möjligheter till lärande i arbetet samt stöd till centrum för professionell spetskompetens etc. Även Osnabrück-deklarationen från 2020 om yrkesutbildning som en väg till återhämtning samt en övergång till digitala och gröna ekonomier med nya politiska åtgärder för perioden 2021-2025. Det innebär främjande av motståndskraft och framgång genom utbildning av hög kvalitet som är inkluderande och flexibel. Etablering av en ny kultur för livslångt lärande, med betoning på fortbildning och digitalisering, främjande av yrkesutbildningens hållbarhet och utveckling av ett europeiskt utbildningsområde samt internationell yrkesutbildning och teknisk utbildning).²

Lika tillgång till yrkesutbildning blir en prioritet vad gäller riktlinjerna för anställning och uppmärksamhet riktas mot de sociala grupper som riskerar uteslutning, till exempel personer med låg utbildning, från missgynnade förhållanden (fattiga områden, ekonomiska svårigheter, arbetslöshet etc.), äldre eller funktionsvarierade m.fl. Det är viktigt att formell utbildning förenas med informellt lärande och att även den valideras (flexibel utbildning).

¹ https://ec.europa.eu/education/policies/eu-policy-in-the-field-of-vocational-education-and-training-vet_ro

² *idem*

III. UTSATTA SOCIALA KATEGORIER (MED RISK FÖR SOCIAL UTESLUTNING)

Sociala processer kan påverka befolkningen. Positiva effekter kan vara utvecklingsmöjligheter, ökad livskvalitet, tekniska framgångar, kapitalisering etc. Negativa effekter kan vara ekonomiska kriser, skador, frihetsförlust, fattigdom, ökande arbetslöshet m.m. och omfattningen av dessa kan drabba ett stort antal människor som därmed blir i behov av sociala insatser.

Sårbara för kriser står dessa människor inför ett antal utmaningar: arbetsförlust, begränsad tillgång till utbildning, kompetensförlust, diskriminering, stigmatisering, ekonomisk förlust och försämrad livskvalitet. Psykiskt kan detta leda till ökad frustration, försämrad självkänsla, minskat självförtroende och uppgivenhet samt minskad förmåga att ta sig ur svårigheter.

De sociala grupper som är föremål för denna rapport är:

- *kvinnliga migranter* – studien genomfördes av **IKF Malmö - Internationella Kvinnoföreningen** från **Sverige**
- *kvinnor med Aspergers syndrom* – studien genomfördes av **BES Cooperativa Sociale** från **Italien**
- *kvinnor på landsbygden* – studien genomfördes av **Edufons - Centar za celoživotno obrazovanje** från **Serbien**
- *långtidsarbetslösa* – studien genomfördes av **Fetico Confederación Sindical Independiente** från **Spanien**
- *personer med funktionsvariation* – studien genomfördes av **OZARA D.O.O.** från **Slovenien**
- *frihetsberövade personer* – studien genomfördes av **"Panait Istrati"** Brăila Länsbibliotek från **Rumänien**.

III.1. Personer med funktionsvariation

Personer med funktionsvariation kan möta begränsningar vad gäller tillgång till resurser och kan även behöva anpassning av sin miljö för ökad livskvalitet och oberoende.

Inom arbetslivet har personer med funktionsvariation ibland svårigheter att få utföra sitt yrke enligt Konventionen om rättigheter för personer med funktionsvariation. Det finns sociala prestationer: strategier, visioner, riktlinjer och åtgärder för att stödja utbildning och det professionella bidraget samt erkännande av det värde som dessa personer bidrar med.

Personer med funktionsvariation kan möta ett antal hinder vad gäller arbetsmarknaden: tillgång till utbildning, fördomar om funktionsvariationer, diskriminering, överbeskydd inom arbetsrätten.³

Europeiska unionen har antagit Union of Equality: Strategy for the Rights of Persons with Disabilities 2021-2030. Denna strategi är ett ramdokument som varje medlemsland kan använda för att utveckla sina egna åtgärder för personer med funktionsvariation.⁴

För att läsa **Sloveniens nationella rapport** om personer med funktionsvariation, skriven av Ozara d.o.o., se **Bilaga A**.

³ WHO (2011), World Report on Disabilities, https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/44575/9789730135978_rum.pdf;jsessionid=88BBB606B992117A2FA5228CC4A1CABA?sequence=20

⁴ <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=738&langId=en&pubId=8376&furtherPubs=yes>

III.2. Kvinnor

Situationen för kvinnor i samhället väcker debatter. Deras roll i familjen att uppfostra barn samt deras deltagande i det ekonomiska och politiska livet. Kvinnors närvaro i det sociala rummet innebär en rad fördelar för den sociala utvecklingen men de fortsätter ändå att möta hinder.

Inom den kvinnliga befolkningen i världen finns det några kategorier som är särskilt utsatta för svårigheter, bland annat vad gäller tillgång till utbildning och deltagande i arbetsmarknaden.

Det är 11,6% skillnad mellan kvinnor och män vad gäller sysselsättningsgraden. Underrepresentationen av kvinnor på arbetsmarknaden kan orsaka störningar mellan könen och skapa sårbarhet (de kommer från migrerande familjer eller tillhör etniska eller religiösa minoriteter).⁵

De sociala kategorier som tas upp i projektet är kvinnor med Aspergers syndrom, kvinnor på landsbygden och kvinnliga migranter. För att få ett bra socialt deltagande kan dessa kategorier behöva stödsystem (riktlinjer, strategier, institutioner, etc.).

Strategin Towards a Union for Equality: The Gender Equality Strategy (2020-2025) har antagits på EU-nivå och presenterar bilder av kvinnor i samhället och framtida åtgärder för att stödja jämställdhet.⁶

Modellen för **sociala riktlinjer för kvinnor** i Italien (kvinnor med Aspergers syndrom), Serbien (kvinnor på landsbygden) och Sverige (kvinnliga migranter) finns i **Bilaga B**.

⁵ https://ec.europa.eu/info/policies/justice-and-fundamental-rights/gender-equality/gender-equality-strategy_ro

⁶ *idem*.

III.3. Långtidsarbetslösa

Arbetslöshet är ett socialt fenomen som påverkar både kvinnor och män avsevärt. Ekonomisk obalans som gör det omöjligt att behålla personer i anställning (personalnedskärningar och / eller nedläggningar av företag) eller arbetsmarknadens oförmåga att absorbera överskottet av arbetskraft. Arbetslösheten innebär allvarliga problem för de drabbade länderna och beroende på storlek är de sociala och ekonomiska kostnaderna betydande.

Långtidsarbetslösa är en social kategori som kräver ingripande eftersom begränsade ekonomiska resurser, låg utbildningsnivå etc. kan innebära risk för fattigdom och minskade chanser till yrkesmässig återintegrering.

För att stödja arbetslösa finns det två typer av sociala insatser: passiv (ge ekonomiskt stöd för att minska inkomstförlusten) och aktiv (utveckla färdigheter för att kunna återgå till anställning genom exempelvis omskolning).

På EU-nivå återspeglas tillvägagångssättet för anställning i den *europiska anställningsstrategin*, som är en del av *Europas tillväxtstrategi 2020*. Det uttalade målet med strategin är att "skapa fler och bättre jobb för alla europeiska medborgare".⁷

Den spanska modellen hittas i **Bilaga C**.

⁷ <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=101&langId=ro>

III.4. Frihetsberövade personer

Att lämna kriminalvården efter ett avtjänat fängelsestraff innebär början på ett nytt kapitel i livet. Den tidigare fången kommer att möta en förändrad värld efter att ha varit frihetsberövad och med olika grader av stöd från sina anhöriga.

Anställning ses som en lösning på den social återintegrationen men kan i praktiken påverkas av fördomar. Att begära och få hjälp från myndigheterna kan innebära stort motstånd med risk för återfall.

System för socialt skydd och arbetsmarknadsdeltagande för personer som lämnar fängelser innehåller provisioner och stödtjänster. Utvecklingen på arbetsmarknaden och individuella utbildningsresurser samt kvalifikationer måste dock beaktas.

Europarådets rekommendationer: Rekommendation från medlemsstaternas ministerkommitté om europeiska fängelsebestämmelser, rec (2006) 2, antagen av ministerkommittén den 11 januari 2006 och rekommendation nr. R (89) 12 om utbildning i fängelser, antagna av ministerkommittén den 13 oktober 1989 vid de 429:e mötet med biträdande ministrar är degt ramdokument som vägleder de europeiska ländernas riktlinjer.

Den **rumänska modellen** hittas i **Bilaga D**.

IV Slutsatser

Analysen av de sociala riktlinjerna och de nationella strategier som tillämpas för att stödja de utsatta kategorierna i syfte att förhindra social uteslutning avslöjar flera aspekter:

- Det finns strategier som visar ländernas benägenhet att stödja sociala kategorier.
- Strategierna stöds av lagar som reglerar systemet för yrkesutbildning, tillhandahållande av tjänster inom anställning och av institutionella strukturer så att risken för social uteslutning minskar.
- Trots bestämmelser som formar det sociala interventionssystemet för utsatta grupper så fortsätter dessa att möta hinder när de strävar efter att delta i det ekonomiska, sociala och civila livet.
- Målgrupperna gav synpunkter för utvecklingen av digital kompetens, antingen som separat utbildning eller som en del av en yrkesutbildning. Medvetenheten om behovet av att ha digital kompetens förenas med företagens behov av anställda som enkelt kan använda digital utrustning samt tillgång på professionella utbildare för att förbättra utbudet.

Termen dubbel diskriminering som används i Italiens rapport kommer från klassificeringen av två sociala kategorier: kvinnor och personer med funktionsvariation. Multipel diskriminering kan däremot tillämpas på alla sociala kategorier i denna studie. Gruppen av kvinnor är utsatta för flera risker eftersom de tillhör flera sociala kategorier; personer med funktionsvariation, personer på landsbygden, migranter eller långtidsarbetslösa. Gruppen av män tillhör de sociala kategorierna långtidsarbetslösa, personer med funktionsvariation eller frihetsberövade personer.

Riktlinjer / lagstiftning

Att främja utbildning i Europa är inte bara ett åtagande för Lissabonfördraget utan även ett mål för att höja levnadsstandarden. Att öka sysselsättningsgraden för de sociala kategorierna genom säkerställning av system för yrkesutbildning och socialt skydd.

Partnerorganisationerna har analyserat riktlinjer och lagstiftningar i sina respektive länder vilket visar stöd för de sociala kategorier de representerar. Det finns således lagar som reglerar anställning (Rumänien, Spanien), arbetstagarnas status (Spanien), akuta åtgärder för socialt skydd och mot otryggt arbete (Spanien), föreskrifter om yrkeskvalifikationer (Spanien, Rumänien), bistånd, social integration och rättigheter för personer med funktionsvariation (Italien), inkludering av personer med funktionsvariation inom social samverkan (Italien), ytterligare verktyg för effektiv integration av funktionsvarierade arbetstagare (Italien), diagnos, vård och rehabilitering av personer med autismspektrum och bistånd till familjer (Italien), vuxenutbildning (Serbien, Rumänien), förebyggande av diskriminering (Serbien), mentorskap för barn med särskilda behov, yrkesinriktad rehabilitering och anställning av personer med funktionsvariation (Slovenien), social integration av personer med funktionsvariation (Slovenien), sjukpension (Slovenien) etc.

Offentliga strukturer som är involverade i att stödja utsatta kategorier: Spaniens statliga och regionala arbetsförmedlingar, Italiens arbetsförmedlingar, yrkesutbildningsinstitutioner för personer med funktionsvariation samt sociala kooperativ och föreningar, svenska Arbetsförmedlingen och Myndigheten för tillväxt och regional utveckling, Rumäniens nationella och regionala arbetsförmedlingar samt Kriminalvårdsförvaltningen.

Strategier

Syftet med handlingsstrategin är att få de offentliga riktlinjernas förslag att fungera. För att uppnå målen för de sociala kategorierna är fastställande av partnernas roller och ansvar avgörande.

Projektpartnerernas studier visar att länder har utvecklat strategier för målgrupperna: Serbien (nationell sysselsättningsstrategi för 2011-2020, strategi för utveckling av utbildning i Serbien fram till 2020, strategi för utveckling av vuxenutbildning, strategi för utveckling av yrkesutbildning, karriärvägledning och rådgivningsstrategi; nationellt landsbygdsutvecklingsprogram för 2018-2020), Slovenien (rätten till sysselsättning eller yrkesinriktad rehabilitering av personer med funktionsvariation), Sverige (särskilda riktlinjer som främjar jämställdhet och ökar tillgången till arbetsmarknaden för utrikesfödda kvinnor), Rumänien (nationell strategi för social återintegration av frihetsberövade personer 2020-2024, nationell anställningsstrategi 2021-2027) och Spanien (nationell aktiveringsstrategi för anställning 2017-2020 med handlingsplaner för ungdomsanställning och förebyggande och minskning av långtidsarbetslöshet).

I vissa länder utvecklas strategier och riktlinjer för några sårbara sociala grupper medan andra lämnas utanför. Det finns t.ex. inga nationella strategier för kvinnor på landsbygden i Serbien eller kvinnor med Aspergers syndrom i Italien.

Statistik:

Statistiken som beskriver målgrupperna visar storleken på insatsbehovet inom yrkesutbildning, arbetsmarknadsintegration, yrkesutbildning och digital kompetensutveckling. Gruppen av människor som analyseras i denna studie upptar en mer eller mindre betydande andel av den allmänna befolkningen i länderna. Denna aspekt bör dock inte påverka omfattningen av de sociala stödåtgärderna.

Partnerernas statistiska analyser visar olika aspekter av problemet. Italien visar låg synlighet av kvinnor med Aspergers syndrom (även om siffror över hela världen visar att förekomsten av syndromet ökar). Spanien har ökande arbetslöshet, inklusive långtidsarbetslöshet som utgjorde 44,3% av den totala arbetslösheten 2019. Kvinnorna på landsbygden i Serbien har begränsad tillgång till yrkesutbildning, lågt deltagande i det ekonomiska livet (55% är arbetslösa) och låg utbildning. Sloveniens statistik visar antalet arbetsgivare bland personer med funktionsvariation. Rumänien visar antalet kriminalvårdsenheter och frihetsberövade personer samt hur många av dessa som har genomgått utbildning och minst en behörighetskurs.

I vilken utsträckning personer som tillhör utsatta grupper har genomgått yrkesutbildning eller handledningsprogram för att få ökad tillgång till arbetsmarknaden återspeglar flera aspekter:

- Möjligheten att omfatta sociala riktlinjer (att det som förväntats stödja befolkningen också kan användas av utsatta personer);
- Förmågan (nationell eller regional) erbjudanda yrkesutbildning eller kompetensutveckling;
- Flera möjligheter för grupper med risk för social marginalisering;
- Samhällsutvecklingsnivå.

Statistiken ger en bild av andelen missgynnade personer som har tillgång till offentliga eller icke-statliga tjänster. Spanien (2019 var arbetslösheten 13,02% av den totala aktiva befolkningen, varav 55% kvinnor och 45% män) pekar på att det finns befolkningsgrupper som är mer sårbara för långtidsarbetslöshet, t.ex. äldre och mindre skickliga arbetstagare. I Italien finns inga utbildningar som riktar sig till kvinnor med Aspergers syndrom. Mer än tre fjärdedelar av kvinnorna på landsbygden i Serbien som ingick i en sociologisk studie uppgav att de aldrig hade gått en kurs eller yrkesutbildning efter avslutad skolgång. I Slovenien visar det sig dock att andelen unga studenter med olika funktionsvariation ökar medan vuxna inte visar samma tillväxt. När det gäller tillgången till yrkesutbildning för frihetsberövade personer i Rumänien är den beroende av åtgärder från landstingens yrkesutbildningsorgan (som inte helt uppfyller de uttryckta behoven) eller av de program som genomförs av icke-statliga organisationer med europeisk finansiering (vilka är sporadiska). I

Sverige är det en ökning av migranter som har kommit in i landet från exempelvis Syrien, Irak och Afghanistan (och representerar 1,6% av den svenska befolkningen). De utmaningar som uttrycks av utrikesfödda kvinnor är relaterade till social identitet, kulturella skillnader och högre arbetslöshet med negativa konsekvenser för utbildning och anställning.

Möjligheter för målgruppen

Alla åtgärder som vidtas av olika organisationer för att stödja utsatta grupper belyser svårigheter och utmaningar de möter när de försöker förbättra riktlinjer och åtgärder. Eufons från Sebien uppmärksammar till exempel behovet av särskilda åtgärder för att göra kvinnor på landsbygden mer självständiga, öka deras ställning i samhället samt utveckla deras kompetens för att bli mer konkurrenskraftiga på arbetsmarknaden. Kurser, utbildning och information är avgörande i detta fall.

Utvecklingen av informationstekniken och dess fördelar är en utmaning att hålla jämna steg med. Den snabba kunskapsinhämtningen, användandet av nya färdigheter sker således olika beroende på tillgång till teknik, arbetskrav och möjligheten att köpa moderna varor. För vissa sociala kategorier är detta en svårighet eller omöjlighet, vilket är ett hinder.

För yrkesverksamma som stöder utsatta grupper i syfte att minska risken för utanförskap är detta ett tillfälle att vidta åtgärder till stöd för nya förvärv, vilket framgår av Sloveniens rapport.

Förekomsten av åtgärder för social-yrkesmässig integration är ett sätt att övervinna svårigheter och en möjlighet för utsatta grupper att öka sina chanser att komma in på arbetsmarknaden (se Spaniens rapport). För utsatta grupper kan tillgång till aktiva eller passiva åtgärder för att främja anställning vara avgörande.

Nationella strategier (som visar att offentliga förvaltningar är angelägna om att stödja social återintegration, särskilt yrkesinriktad) är ett ramverk för att initiera åtgärder som riktas till de områden och de sociala kategorier som är prioriterade för respektive land. För frihetsberövade personer i Rumänien har stödtjänster skapats i kriminalvården för att underlätta tillgången till utbildnings- och anställningsformer.

Hinder för målgruppen

Enligt partnerorganisationerna är de hinder som utsatta grupper kan möta både lika och olika men alla möts av stigma och diskriminering. Kvinnor med Aspergers syndrom i Italien, personer med funktionsvariation i Slovenien, frihetsberövade personer i Rumänien och långtidsarbetslösa i Spanien upplever dessa hinder när de söker jobb. För kvinnliga migranter i Sverige upplevs diskriminering i arbetskulturen (rekrytering, placering, kommunikation) och det sker även informell segregering (kvinnliga migranter bor inte i samma stadsdelar som lokalbefolkningen etc.).

Bristfällig eller utebliven information är ett annat hinder. Enligt de nationella rapporterna så möter kvinnor med Aspergers syndrom i Italien brist på erfarenhet och information inom arbetsområdet och kvinnor på landsbygden i Serbien är bristfälligt informerade om utbildningsmöjligheter. Även i Spanien motiverar långtidsarbetslösa sin långa frånvaro från yrkeslivet med bristen på information om arbetsmarknaden. För frihetsberövade personer består hindren av otillräcklig information om de tjänster och institutioner som kan ge stöd efter frigivningen men även svårigheter att upprätthålla kontakten med dessa.

Kulturella barriärer är en annan typ av hinder som identifierats i våra studier. Uppfattningar om och föreställningar av bristerna (som för kvinnor med Aspergers syndrom) är ogynnsamma för den sociala och yrkesmässiga integrationen. Att leva efter vissa sociala värderingar (som inte följer normerna) kan vara en grogrund för kriminella beteenden vilket kan påverka risken för återfall - en situation som beskrivs i rapporten om frihetsberövade personer i Rumänien.

En annan aspekt är att de berörda grupperna kan ha svårt för att uttrycka sin åsikt i det offentliga rummet och delta i beslutsprocessen. Det har varit ett lågt deltagande av kvinnor på landsbygden i Serbien för de lokala riktlinjer som kan påverka dem. Brist på energi (efter en lång arbetsdag) och brist på tid (hushållsarbete och uppfostran av barn) var motiveringen till det låga engagemanget. I analysen av Rumäniens utmaningar vad gäller bistånd till frihetsberövade personer uppmärksammades ett lågt engagemang i förberedelseprocessen inför frigivning samt för planeringen för framtiden.

Samhällstödet för dessa utsatta grupper har också brister. De långtidsarbetslösa i Spanien får otillräckligt stöd från arbetsförmedlingen eftersom de underliggande problemen inte hanteras av myndigheterna och det saknas investeringar, vilket i sin tur begränsar skapandet av arbetstillfällen. Att arbetsmarknaden inte har reagerat är också nämnvärt.

Vad gäller kvinnor på landsbygden i Serbien finns det en låg tillgång till tjänster som kan stödja deras ekonomiska deltagande eller hjälper dem att hitta jobb utanför sin kontext. Utbildningsprogram för inkludering av kvinnor på landsbygden är vanligtvis inte tillgängliga där de behövs.

Att återvända efter att ha avtjänat sitt straff kan medföra svårigheter både för familjen och samhället. Den rumänska rapporten visar att det finns ett svagt deltagande av icke-statliga organisationer inom kriminalvården (få projekt utvecklas för att stödja yrkesvägledning och integration på arbetsmarknaden). Det saknas också stöd från samhället; speciellt system för återintegrering så snart som möjligt efter frigivningen. Då skulle det kunna undvikas att tidigare intagna överges i processen på grund av administrativa procedurer (begära hjälp/rådgivning) som måste följas.

För personer med funktionsvariationer i Slovenien förväntas samhällets ingripande genomföras genom noggrant planerade aktiviteter (som kombinerar vardagsmiljön med tjänsteleverantörer) så att de kan använda sig av sociala medier (inklusive ICT läs-och skrivkunighet).

Ekonomiska barriärer märks hos alla de sociala grupperna. Analyser visar kvinnors ekonomiska otrygghet på landsbygden (Serbien) liksom brist på bostäder, skydd, finansiella resurser, mat eller kläder efter frigivning för frihetsberövade personer (Rumänien).

Psykologiska barriärer orsakade av nedsatt självkänsla och känslor av motstånd. Att inte hitta ett jobb kan påverka det mentala tillståndet hos utsatta personer och risk finns för modlöshet och inaktivitet. Ibland blir även hälsan sämre i anslutning till det minskade välmåendet.

Vissa hinder är kopplade till *miljön* (sociala, ekonomiska, utbildningsmässiga och kulturella). För personer som varit frihetsberövade i Rumänien kan risken för återfall alltså öka genom att återvända till den kriminella miljön (familj med kriminellt beteende, vänkrets etc.). Begränsningar av den utbildningsmässiga miljön kan öka av ett bristande förhållningssätt till utbildning / anställning samt att utbildningar inte riktar sig direkt till dessa kategorier. Utsatta personer har därför svårt att fortsätta sina studier.

Arbetsmarknaden omfamnar inte helt de sociala kategorier som ingår i belastningsregistret (frihetsberövade personer), har bristande kompetens (arbetsmarknaden kräver nytt kunnande), kronisk arbetslöshet - ju längre en person är utan jobb desto lägre sannolikhet att få en anställning igen (utmaningen med långtidsarbetslösa). För kvinnor på landsbygden i Serbien är tillgången till tjänster för att stödja ekonomiskt deltagande eller att få arbete utanför sin kontext också låg. De nya utmaningar som världen står inför har förändrat perspektivet på utbildning (lärande på distans) för personer med funktionsvariation och en ny IKT har antagits. Den slovenska rapporten visar att IKT tillsammans med inkludering i yrkesutbildning, slutförande av redan påbörjade utbildningsprogram eller möjligheter till omskolning är viktigt för att övervinna fördomar och förbättra anställningsstatus.

Slutsatser från djupintervjuerna

Med frågor baserade på dokumentär forskning avslöjade intervjuerna synpunkter, övertygelser och erfarenheter hos personer som riskerar social uteslutning, liksom i vilken utsträckning de kände till lagstiftning, riktlinjer och strategier. Mätningen av den senaste rapporterade faktorn korrelerar med förståelsen för gruppernas beteende i förhållande till innehållet i de åtgärder som utfärdas till deras fördel och med deras förtroende. Okunskap om ett lands rättigheter eller visioner vad gäller sociala frågor, okunskap om riktlinjernas innehåll och det sociala skyddsnätet kan få utsatta personer att tro att samhället inte har tänkt på detta och att de hålls i marginalen. Om fler visste vilken typ av stöd och var de kunde be om det i en svår situation kunde omfattningen av de sociala problemen minska och människor kunna ta sig igenom svåra tider lättare.

Djupintervjuerna med personer som riskerar social uteslutning visar att de varken har en tydlig bild av de rättsliga ramarna och stödriktlinjerna eller av finansieringen av stödåtgärderna (kvinnor med funktionsvariation inom autismspektrat i Italien och frihetsberövade personer i Rumänien). Intervjupersonerna anser att riktlinjerna / lagstiftningen inte uppfyller deras behov och att förbättringar behövs.

Experter anser å andra sidan att lagstiftning och riktlinjer ger tillräckliga åtgärder för utsatta grupper och kräver endast enstaka förbättringar: till exempel tydliga regler för samarbete mellan fängelser och utbildningsleverantörer samt ekonomiskt stöd till såväl utbildare som diversifiering av stödtjänster för personer som lämnar kriminalvården (Rumänien). Experter i Italien anser att det finns bra lagar och att förbättringar behövs: för en bra tillämpning (koppla det teoretiska ramverket till genomförandet), att skapa ett system som företag kan använda för att anställa personer med funktionsvariation (inklusive personer med Apergers syndrom), för att effektivisera kontrollen samt för att utveckla konkreta åtgärder med ökade medel för att stödja personer med autism.

Initiativen för de utsatta grupperna är få. Enligt den italienska rapporten har inga projekt som bara riktar sig till kvinnor inom autismspektrat genomförts och den rumänska rapporten visar bara enstaka åtgärder för frihetsberövade personer. Icke-statliga organisationer har agerat isolerat, inom vissa geografiska områden.

Slutsatser från fokusgrupperna

Fokusgrupper med personer som riskerar social uteslutning har rapporterat ett antal frågor. För att personer med funktionsvariation (kvinnor inom autismspektrat) ska få lättare tillgång till arbetsmarknaden så finns det behov av incitament för företag. OZARA från Slovenien visade att det också finns behov av en bättre förståelse för potentialen i digitala kommunikationsverktyg och medel så att personer som behöver kan gå utbildningar inom digital utveckling, öka sitt sociala kapital och uppdatera sina IKT-kunskaper. Den rumänska studien om frihetsberövade personer pekar på att det finns en vilja att lära sig hur man bättre använder det virtuella utrymmet både för yrkesutbildning och för personligt bruk. Det finns ett behov av att diversifiera utbildningsutbudet. Personen skulle få yrkesmässiga och digitala färdigheter som underlättar integration på arbetsmarknaden. Det är samtidigt viktigt att stödja arbetsgivare att anställa personer från sociala kategorier som har svårt att komma in på arbetsmarknaden.

Fokusgrupper med specialister pekade på andra åsikter och krav för att bättre bemöta sociala och yrkesmässiga integrationsbehov för utsatta personer. Frågor som lyftes var: även om lagstiftningen är bra så är den inte specifikt för alla utsatta grupper (Italien har inte en lag för att genom specifika åtgärder stödja kvinnor inom autismspektrat - de behöver stöd eftersom de utsätts för diskriminering, könsfrågor är inte prioriterade och det finns inga tydliga rutiner för genomförandet);

behovet hos operatörer att investera i yrkesutbildning (autism är inte känt); företag bör uppmuntras att anställa, kvaliteten på utbildningen ska vara varierad och bra.

För specialisterna inom integrationen av frihetsberövade personer är all information om och främjande av yrkesutbildningsutbudet av värde. Arbetsgivarnas behov av kvalificerad och professionell arbetskraft, i det sammanhang där kvalificerade och erfarna personer väljer att arbeta utomlands, är väl kända. Den rumänska rapporten pekade på att det i vissa delar av den privata sektorn finns en vilja att anställa personer som lämnat kriminalvården med det enda villkoret att de arbetar. Arbetsgivare behöver personal initierad inom teknik och digitala resurser eftersom det implicit behövs en modernisering av arbetet.

Kvinnliga migranter tar upp frågan om att lära sig språket i Sverige. De behöver stöd för att övervinna språkbarriärer när de kommer ut på arbetsmarknaden (språkutbildning). De är intresserade av utbildning inom management eller entreprenörskap (vill utveckla företag inom olika sektorer). En tillgång som kvinnliga migranter i Sverige har är överförbara färdigheter, vilket tillsammans med språkutbildning kan underlätta tillträde till arbetsmarknaden.

Edufons rapport visar att kvinnor på landsbygden står inför minskade möjligheter eftersom där finns sämre infrastruktur, sämre trafikförbindelser, minskade utbildningsmöjligheter, begränsat socialt liv, etc. Kvinnor på landsbygden behöver vidareutbildning, information om gratis yrkesutbildningsprogram och utbildning online.

Spaniens rapport om utbildningsbehov för långtidsarbetslösa visar en diskrepans mellan de specifika behoven hos varje arbetslös person och utbudet av arbetsförmedlingar, liksom bristen på korrelation mellan färdigheter och utbudet av jobb på arbetsmarknaden. Enligt specialisterna kan socialt mentorskap vara en lösning för att öka chanserna att få och behålla ett jobb. Mentorskap har lyfts fram i andra rapporter vilket visar behovet av sådant stöd.

Rapporterade styrkor och svagheter

Styrkor	Svagheter
Strategier, riktlinjer och lagbestämmelser som utvecklats inom yrkesutbildning, yrkesintegrering och arbetsförmedling för olika grupper som riskerar social uteslutning.	Vissa sociala kategorier har ingen strategisk plan inom de offentliga riktlinjerna som riktar sig specifikt till dem. De är alltså inte synliga i yrkesutbildningen och i åtgärderna för integration på arbetsmarknaden - kvinnor med Aspergers syndrom, kvinnor på landsbygden.
Offentliga institutioner / strukturer som utvecklar program eller finansierar utbildningsprogram och tillgång till arbetsmarknaden. Institutionerna har specialister som arbetar med att uppnå målen för social återintegrering av utsatta grupper.	De ingriper inte tillräckligt, anordnar för få kurser, tänker inte på åtgärder som specifikt inriktar sig på de sociala kategorierna. Representanterna vill ha fokusering / individanpassning av tjänsterna för de utsatta grupper som de representerar och vill att specialisterna ska sätta sig in i frågan bättre.
Icke-statliga organisationer som vidtagit åtgärder för utsatta grupper. De utvecklade projekt och genomförde kurser för personer från dessa grupper. Den icke-statliga miljön är en värdefull resurs för att slutföra det offentliga utbildningserbjudandet.	Det är önskvärt att det civila samhället blir mer aktivt (signaleras särskilt av företrädare för kriminalvården som vill ha fler stödtjänster för frihetsberövade personer).

Strategier ingår i den offentliga debatten.	Utsatta personer pratar ofta inte om sina problem offentligt såsom att delta i debatter och komma med synpunkter i det offentliga förändringsarbetet; engagerar sig inte medborgerligt för att göra anspråk på rättigheter (okunnighet är en av orsakerna).
Det finns en önskan från utsatta grupper att utbilda sig, samla information om digitala utbildningar.	Tillgången till utbildningserbjudanden är mycket låg, särskilt på landsbygden. Vissa utbildningsprogram kräver anpassning.
Arbetsgivare investerar i yrkesinriktad utbildning, inklusive digital utbildning, för sina anställda.	Det finns en instabilitet i arbetskraften - vissa personer vill arbeta i andra länder efter att ha utbildat sig i hemlandet för att öka sina inkomster (se den rumänska rapporten).

V. Upptäckter

Huvudupptäckterna från denna studie är följande:

Utbildningen bör överväga:

- Informationskanaler som används av utsatta personer (media, NGO -specialister, vänner, familj, etc.);
- Förbättra transversala färdigheter (IT- och IKT-färdigheter, verktyg för att navigera på arbetsmarknaden, självkänsla, självanalys och förståelse för färdigheter och ambitioner, utveckling av kommunikation och social kompetens, lagarbete och konflikthantering, yrkesrättigheter, rättslig kunskap);
- Utbildningar bör överväga digitalisering;
- Förståelse för sociala medier (datorvana, kunskap om funktionerna och användbarheten i det virtuella, regler för internetsurfning, etc.);
- Behovet av handledare och / eller mentorer såväl under utbildningen som i den första anställningsfasen;
- Utsatta personer lär sig om lagar och strategier;
- Landsbygden erbjuder färre möjligheter än de urbana (sämre infrastruktur, brist på utbildningsmöjligheter, sämre internetanslutning, vuxenutbildning på landsbygden prioriteras inte av den serbiska regeringen, möjligheten till anställning är låg och kvinnor är understimulerade (begränsade möjligheter att delta i det sociala livet och påverka de lokala riktlinjerna, har inte kunskap om lagar och rättigheter, låg medvetenhet om vikten av information, etc.), kvinnor på landsbygden behöver fortbildning och digital utbildning (särskilt lågutbildade och äldre);
- Korrelation mellan utbudet av yrkesutbildning (särskilt innehållet) och de färdigheter som krävs på arbetsmarknaden (anpassning av utbildningsutbudet till företagets behov);
- Arbetsförmedlingarna / myndigheterna anpassar sina tjänster efter de arbetssökandenas individuella behov;
- Skapa nätverk för tillgång till arbetsmarknaden (utbyte av erfarenheter både online och offline, kontakt mellan arbetsgivare och arbetssökande, få kontakt med potentiella arbetsgivare under yrkesutbildning);
- Språkutbildning (för utrikesfödda kvinnor men också för personer som vill arbeta i andra länder);
- Stödja entreprenörer som vill bli företagsledare;
- Professionella intresseområden för arbetssökande;
- Kompletterande stödtjänster (rådgivning, medling, psykologiskt stöd).

*Partnerna bör ge deltagarna **tydliga instruktioner** om:*

- Hur VICTORUPESI-utbildningen kan påverka deras yrkesväg och sociala integration;

- Syftet med utbildningen, mål och förväntade resultat / syftet med projektet;
- Särskilda utbildningsresultat (samla kunskap, färdigheter, dana attityd);
- Kursens / utbildningens schema och längd;
- Var utbildningen äger rum;
- Kursplan och program, möjligtvis med utbildningsmoduler;
- Arbets- och inlärningsmetoder / utbildningsmetoder som anses mer lämpliga för målgruppen. Fetico i Spanien anser att den mest lämpliga metoden är blandad (som kombinerar klassrums- och onlineundervisning);
- Hur utbildningen genomförs samt tekniska krav. Utbildningen bör vara praktisk och främja lärande på arbetsplatsen (lärlingsutbildning, praktik);
- Betydelsen av utbildning och tekniska krav;
- Möjligheter för deltagare efter avslutad yrkesutbildning;
- Inkludera kompetenser som är nödvändiga för tillgång till arbetsmarknaden ("modul 0" såsom: digital kompetens, kunskap om arbetsmarknaden, självkänedom etc.);
 - Hur satsningen på utbildning kommer att påverka livet för andra personer med liknande utmaningar;
 - Hur utbildningen byggdes utifrån deras utvärdering;
 - Anställningsmöjligheter, även utomlands;
 - Icke-statliga organisationer och andra sociala aktörer som ger rådgivning / medling till frihetsberövade personer;
 - Sociala och privata fördelar genom aktivt beteende på arbetsmarknaden (för att öka motivationen till att arbeta).

Flexibla utbildningar är avgörande - flera av målgrupperna kan behöva utbildningsanordnare för att anpassa sig, ändra uppfattning och bli mer flexibla.

Program och skolmiljöer relaterar till målgruppernas olika förhållanden utifrån utbildningens flexibilitet. Med flexibilitet avses utbildningens innehåll men också den metod som används. Detta är nödvändigt eftersom målgrupperna och deras behov är olika baserat på utbildningsnivå eller förkunskaper inom områden som inte är definierade exakt eller kontextuellt.

Inlärningsstakten är samtidigt olika. Yttre faktorer som hemarbete och familjeliv m.m. kan påverka utbildningsprocessen.

Utbildningskurser behöver anpassas till online-format så att de lätt kan förstås och är tillgängliga för eleverna.

Motivera utsatta grupper att utbilda sig / få extra mentorstöd (till exempel vid datoranvändning), större inblandning av specialister för socialt stöd.

Fokusgrupper och djupintervjuer visar att deltagarna vill samla och / eller stärka sina IT-kunskaper (tekniska krav växer, industrier digitaliseras allt mer etc.), för att förstå anställningsmöjligheter, kombinera läro- och undervisningsmetoder (online och offline), olika intresseområden (relaterat till färdigheter, förmågor etc.), utmana stigmat i samhället, minska hinder kopplade till könsroller inom yrkesvärlden, förstå de rättsliga villkoren för anställning, tillgång till den

europiska arbetsmarknaden (för ökat ekonomiskt kapital), få stöd att starta företag (utbildning i entreprenörskap, sociala medier, utveckla språkkunskaper).

Partnerna bör vara medvetna om att **utbildningsbehovet är olika för varje deltagare** och utbildningen bör planeras därefter.

Varje utsatt grupp har egenskaper skapade av kön, geografisk plats, social status, funktionsvariation eller kriminell erfarenhet vilka de lär de sig hantera för att, med hjälp av de sociala och ekonomiska resurserna i samhället, kunna få en ökad livskvalitet.

Andra relevanta upptäckter:

Covid-19 har inneburit allvarliga utmaningar världen över. Forskningen fokuserade de planerade åtgärderna på onlinekommunikation och studier, oftast genom virtuella kommunikationsplattformar. Det blev ännu mer utmanande för de utsatta grupperna att få tillgång till utbildning och arbetsmarknad. Genom flexibilitetsregeln kunde dock både utsatta grupper och specialister anpassa arbete och kommunikation (med digitala medel) samt hitta alternativ.

VI. Perspektiv

Hur kan vi använda upptäckterna?

Vid utvecklingen av utbildningsmaterialet såg partnererna till att innehållet är **tydligt och lätt att förstå** samt informerar om hur man använder **olika sociala medieplattformer** inklusive **säkerhetsinformation**. **Materialet översattes till engelska, svenska, italienska, serbiska, slovenska, rumänska och spanska** för att underlätta utbildningen och undvika språkliga hinder.

Varje partnerorganisation såg till att det fanns **utbildningsalternativ** vid starten och **online-studieplattformen** användes också för att komplettera utbildningen.

Andra sätt att använda upptäckterna

Denna analys utfördes på organisatorisk nivå, till olika sociala grupper och visade att det finns ett behov av att påverka den politiska beslutsprocessen. Analysen visade också vikten av att utveckla åtgärder för ökad social inkludering av alla sociala kategorier, deras synlighet i nationella och europeiska policys och strategier samt ökade åtgärder för att utveckla fler utbildningsprogram.

Vikten av mångfaldshantering!

VICTORUPESI:s konsortium består av partners som är mycket olika varandra liksom de mottagare som de bistår. Detta representerar en mikrospiegel av de samhällen som var och en av mottagarna lever i och är viktigt för att bygga grunden till ett holistiskt synsätt.

Anledningar till att ha ett holistiskt synsätt på europeisk nivå:

- Ur ett holistiskt perspektiv ger analysen en översikt över hur man kan närma sig sociala kategorier som riskerar social uteslutning (genom att analysera innehållet i strategier och riktlinjer) för förståelse för deras ställning i det sociala systemet. Sociala rättigheter och möjligheten att utöva dem korrelerar med de effektiva åtgärderna för utsatta grupper som varje land vidtar och visar både myndigheternas ställning samt i vilken utsträckning utsatta personer är socialt aktiva;
- De utmaningar som ett land rapporterar om sin målgrupp återfinns även i andra europeiska länder (skillnader kan registreras där riktlinjerna är mer tillåtande eller stränga och alltså inte tillåter avvikelser av respekt för de mänskliga rättigheterna). Dessa resultat leder till enighet och mobilisering för att omforma ramverket för administrativ funktion i varje nation och implicit på europeisk nivå;
- Med utgångspunkt i tillvägagångssättet av skyddssystemet för utsatta grupper, i samband med deras deltagande i arbetsmarknaden, yrkesvägledning och ökning av digital kompetens, betonade nästan alla projektpartners behovet av personcentrerade tillvägagångssätt och individuell anpassning i yrkesutbildningen;
- Hitta diskrimineringspunkter i varje rapport och fokusera på att utveckla åtgärder som leder till att problemen minskar;

- Det holistiska synsättet belyser alla aspekter som diskuteras vad gäller social integration: juridisk, administrativ, politisk samt social medvetenhet och andra specifika frågor.

Vikten av digitala färdigheter!

Världen förändras så vi behöver hålla oss uppdaterade med dagens teknik. Eftersom utvecklingen sker så snabbt är det viktigt att vi inte släpar efter.

Anledningar till att ha digitala färdigheter:

- **Anpassning till en alltmer teknisk värld** - företag använder teknik och behöver anställda med den kompetensen; teknik främjar aktivt deltagande inom många områden; digitalisering blir ett strategiskt mål eftersom den ekonomiska utvecklingen kräver det;
- **Trender på arbetsmarknaden, från utbildning till varaktig anställning** lär människor att lättare svara på efterfrågan av arbetskraft. Kommunikation och e-presentationer ökar; utbildningsutbudet inkluderar utveckling av kurser i virtuellt format, vilket från början kräver digitala färdigheter från studenterna (i avsaknad av dessa minskar tillgången till yrkesutbildning);
- **Stödnätverket** (ett begrepp som används vid social medling) innehåller också en digital komponent (ett nytt synsätt på kommunikation och ökningen av resurser inom socialt kapital);
- **Ändra kommunikationen mellan människor** - virtuella miljöer blir allt fler och använder olika kommunikationsplattformar;
- Marknadsföra det **personliga varumärket** online - fler personliga webbsidor, bloggar blir en professionell image, en portfolio, och kan skapa ett varumärke som definierar en persons offentliga beteende (det yrkesmässiga). Detta kan bli avgörande när en person söker jobb.
- **En bostad** kräver användning av digitala färdigheter (handla, betala hushållsräkningar, bokningar för olika evenemang, etc.).
- **Det associativa utrymmet**, representation, att främja rättigheter förverkligas på de sociala nätverken (innebär även att lära sig hur man betar sig i det nya relationella utrymmet);
- **Utbildning / Självstudier** - använda online-resurser för lärande, sätta gränser för virtuell användning, lagenlighet (rättigheter, skydd, förebyggande av övergrepp).

Detta genererar ett nytt koncept inom utbildning: digital läs-och skrivkunnighet.

Översikt av den politiska kontexten

Partnerorganisationerna i det här projektet representerar sex länder i Europa som tillsammans arbetar för att minska social utslagning och öka den sociala inkluderingen för utsatta personer. Av dessa är Italien, Slovenien, Spanien, Sverige och Rumänien en del av den europeiska unionen (ekonomiskt och politiskt) medan Serbien kandiderar för medlemskap (eu:s lagstiftning håller på att integreras i de nationella).

De länder som är involverade i detta projekt och ingår i Schengenområdet, vilket tillåter medborgarna att röra sig fritt över gränserna utan att kontrolleras, är följande: Italien, Slovenien, Spanien och Sverige.

Enligt europeiska unionens officiella webbsida har projektets partnerländer följande politiska system:

Italien är en parlamentarisk republik med en regeringschef (premiärministern, utsedd av presidenten) och en statschef (presidenten). Parlamentet har två kammare: den ställföreträdande och republikens senat. Landet är indelat i 20 regioner varav 5 har en autonom status vilket innebär att de kan anta sin egen lagstiftning i vissa lokala frågor.

Rumänien är semipresidentiellt med en regeringschef (statsminister) och en statschef (president). Både regeringen och presidenten har verkställande befogenheter och landet består av 41 län samt huvudstaden Bukarest. Varje län förvaltas av ett landsting som ansvarar för lokala frågor och en föreståndare som administrerar nationella frågor på länsnivå.

Slovenien är en parlamentarisk republik med en regeringschef (statsminister) och en statschef (president) som är vald av folket. Regeringen har verkställande och administrativ makt. Statsministern och ministrarna väljs av parlamentet. Slovenien är uppdelat i 212 kommuner.

Spanien är en konstitutionell monarki med en regeringschef (statsminister) och en statschef (kung). Ministerrådet är hans verkställande arm, under ledning av statsministern. Spanien är en enhetsstat som består av 17 autonoma samhällen och 2 autonoma städer med varierande grad av självstyre.

Sverige är en konstitutionell monarki och parlamentarisk demokrati med en regeringschef (statsminister) och en statschef (kung). Regeringen har den verkställande makten och parlamentet den lagstiftande. Sverige är en enhetsstat, uppdelad i 20 län och 290 kommuner.

Serbien är en parlamentarisk republik med en regeringschef (statsminister) och en statschef (president) som har den verkställande makten. Parlamentet har en enda kammare (nationalförsamlingen) som har den lagstiftande makten. Rättsväsendet är oberoende och leds av Högsta domstolen i Serbien.⁸

Även om studien visar att policys och strategier, inklusive det lagstiftande ramverket, förbättras i varje land och att åtgärderna allmänt är tillräckliga, finns det fortfarande utmaningar som behöver hanteras (bättre synlighet för utsatta grupper i lagstiftningen), incitament för företag, effektivisering av anställningspolicys, ekonomiskt stöd till utsatta människor).

Översikt av finansieringen av yrkesutbildning i partnerländerna

En analys av finansieringen av yrkesinriktade kurser för vuxna som genomförs av partners i VICTORUPESI visar att offentliga medel ges för olika yrkesutbildningsprojekt. Deltagarna i dessa kurser får alltså ta del av gratis yrkesutbildning. Utöver denna källa till offentlig finansiering kan andra källor nås.

Översikt av lokala företag och branscher som kan anställa målgruppen

Att hitta lokala företag som kan ta emot utsatta personer är en omfattande process som kräver tålamod och företagets ekonomiska intressen är en utmaning. De offentliga och privata arbetsförmedlingarna kan vara den sammanhållande länken mellan den utsatta gruppen som söker arbete och arbetsgivare som behöver utbildad arbetskraft.

Den sammanställande forskningen identifierade en del jobbsökningsplattformar (det finns webbplatser där både den potentiella arbetstagaren och arbetsgivaren är registrerade samt har utbildningsanordnare skapat webbsidor för att presentera utbudet inom yrkesutbildning etc.) men

⁸https://en.wikipedia.org/wiki/Politics_of_Serbia

verksamhetsområden och industrier är svåra. En bra partner kan då vara de associativa organ som representerar dessa företag.

I den sammanställande forskningen samt de fördjupade intervjuerna och fokusgrupperna identifierades ekonomiska intresseområden eller områden med potential att ta över arbetskraften. Möjligheterna till anställning finns både i den offentliga och privata sektorn. I Sverige kan kvinnliga migranter söka sig till telekommunikation, maskinteknik och motorfordon, läkemedelsindustrin, hushållsartiklar och vitvaror, skogsbruk, järn- och stålindustrin etc. I Serbien kan kvinnor på landsbygden med digital kompetens verka inom jordbruk, turism och catering, IT-sektorn, offentliga institutioner (utbildning, hälsa) samt den kreativa industrin. Spanien erbjuder lokala möjligheter till anställning för långtidsarbetslösa inom logistik och transport, vård-och omsorg, IT-sektorn, handel samt hotell-och turism.

Sloveniens rapport visar att kooperativ / företag som riktar sig till personer med funktionsvariation fortfarande är de mest öppna och verkar inom områden som tillverkning, hälsa och socialt bistånd, handel samt underhåll och bilreparationer. För frihetsberövade personer i Rumänien är intresseområdena inom jordbruk, djurhållning, fordonsreparationer, konstruktion, teknik / IT, turistindustri och catering samt varutransporter och skeppsbyggande. Dessa områden är av intresse för anordnare av yrkesutbildningar eftersom de möjliggör en objektiv korrelation mellan arbetskraftsbehov, arbetskraftsutbud och förväntningar hos den potentiella arbetstagaren och arbetsgivaren.